

Svenska
Fyrsällskapet
www.fyr.org

Svenska fyrplatser

- en del av vårt kulturarv

Ölands Norra Udde

Ölands Norra Udde

Karaktär: FI(4) 15s. Svenskt nr: 547500.
Position: N 57 22, O 17 06.
Internationellt nr: C 7260.

Det finns ett odaterat förslag, som troligen är från 1669, vari man omtalar behovet av nya fyrar vid bl.a. Ölands Norra Udde. Inget hände så frågan väcktes på nytt under 1730-talet, men det dröjde ända till 1844 innan man började bygga. Fyren är ett smäckert och stilrent torn som är byggt i putsad Ölandssten förutom de nedersta sex metrerna som är oputsade och avskilda med en vacker kantlist. Fyren, fyrapersonalbostad och uthus anlades 1844-1845. Löjtnant Johan Tomas Byström stod för ritningar och kostnadsberäkningar. Byggmästaren var den omstridde Jonas Jonsson som var inblandad i andra fyrprojekt i Sverige. Fyren tändes första gången 1 november 1845, klassificerades som stillastående lentilfyr af 3:e ordningen och skenet syntes 4 mil vid klart väder.

1884 ersattes rovoljelampan med en fotogenlampa, vilket underlättade fyrapersonalens arbete avsevärt. Fyrvaktaren behövde inte längre tillbringa hela sitt pass i fyrtornet.

1906 ansåg Lotsstyrelsen att fyren borde utrustas med en bättre och effektivare fyrapparat då den som användes var föråldrad. Man byggde om den övre delen av tornet och installerade en roterande 3:e ordningens lins med 4 fack av märket Barbier Bernard & Turenne samt luxlampa för 3 glödnät av märket Boudelles. Fyrapparaten var lagrad i c:a 200 kg kvicksilver och drevs runt av ett lodurverk. Lodet löpte i det inre tornet. Efter 1½ timme behövde man göra en ny uppdragning av urverket. Det blev många uppdragningar under ett arbetspass för de två fyrvaktarna som tjänstgjorde uppe i tornet. Det kunde bli kyliga arbetspass i vaktrummet och då fick man elda i vedkaminen. På grund av värmen förångades en hel del av kvicksilvret som fanns uppe i lanterninen. Detta i kombination med dålig ventilation gjorde det mycket hälsovådligt att vistas där. 1946 ändrade man fyren till elektrisk drift.

Den 1 oktober 1976 blev fyren på Ölands norra udde den första fyren i Sverige som blev helt automatiserad. Den siste fyrmästaren på platsen var Gustav Olsson. Under automatiseringen installerades nya dieselgeneratorer för reservkraft, en lampväxlare för fyrlampan och en modern sändare för radiofyren.

Så tidigt som 1854 hade Förvaltningen av sjöärendena beslutat att meteorologiska observationen skulle utföras på fyrplatsen. Utöver väderobservationer skulle även vattenståndet mätas eftersom man trodde sig ha observerat en vattenminskning i havet. Då kände man inte till begreppet landhöjning. Sedan 1996 är även de meteorologiska mätningarna helt automatiserade.

Hur fyren fick sitt smeknamn "Långe Erik" är dolt i dunkel. Kanske var det någon sjöfarare som ville ha en "pendang" till fyren Långe Jan. Evald Petersson den siste bosatte på fyren sägs ha hört detta namn först under 1930-talet.

Ölands Norra Udde

<i>Tidigaste fyr år:</i>	1845	
<i>Nuvarande fyr år:</i>	1845	
<i>Automatiserad år:</i>	1976	
<i>Avbemannad år:</i>	1976	
<i>Tornets höjd:</i>	32,1 m	
<i>Lyshöjd över havet:</i>	31,5 m	
<i>Lysvidd:</i>	13,8 nm	
<i>Original optik:</i>	3:e ordn. (1000 mm) dioptrisk trumlins 4 fack å 72° med 12 folierade glasspeglar ovanpå, tvåvekgig rovoljelampa (förbrukning 13 cl/tim)	
<i>Nuvarande optik:</i>	Sabik LED 350 (på räcket utanför lanterninen)	
<i>Fyrapparat:</i>	LED-lampa	
<i>Övrig utrustning:</i>	Landkabel, batterier	
<i>Byggnadsmaterial:</i>	Kalksten	
<i>Tornets färg & form:</i>	Vitt runt torn med understa våningen av obehandlad kalksten	
<i>Fyrplatsbostäder:</i>	Naturvårdsfonden (1978) numera överförda till Statens Fastighetsverk. Inga övernattningsplatser.	
<i>Ägare:</i>	SjöV äger fyren och f.d. maskinhuset. Allt annat privatägt.	
<i>Kontaktperson:</i>	Fyren visas av Kristina Österberg, tel. 0707-942643, som är bosatt på platsen och även har ett litet kafé där. www.langeerik.se	
<i>Skydd enligt lag:</i>	Statligt byggnadsminne 1935, fyren.	

Ölands Norra Udde - Långe Erik

Vägbeskrivning:

Bilväg brofästet Öland - Ölands Norra Udde c:a 96 km. Kör väg 126 norrut till udden. Parkera och promenera 5 minuter till fyren.

Nuvarande optik, Sabik LED 350, Ölands Norra Udde

Foto:

Sara Österberg: Omslagsbild & Ölands Norra Udde sid. 2
Anders Lindqvist: Ölands Norra Udde sid. 3 & Ölands Södra Udde sid. 4
Leif Elsby: Nuvarande optik, Sabik LED 350 sid. 3
Esbjörn Hillberg: Segerstad, Kapelludden, Högby, Ispeudde & Tokenäusudde sid. 4

Fyrar i närheten

Segerstad

Kapelludden

Högby

Tokenäsudde

Ölands Södra Udde

Ispöudde

Hur blir jag medlem i Svenska Fyrsällskapet?

Svenska Fyrsällskapet, bildat 5 oktober 1996, är en allmännyttig ideell förening öppen för alla. Du är välkommen som medlem och att delta i våra aktiviteter som du också kan läsa om på vår hemsida www.fyr.org. Vi arrangerar årligen 25-30 föredrag samt kortare och längre fyrresor.

Som medlem får du vår tidning Blänket fyra gånger per år. Tidningen är fylld med artiklar och gammalt och nytt om våra fyrar.

Årsavgift 2012 är för enskild medlem 200:-, för företag 1000:- och för föreningar 250:-. Avgiften betalas in på PGkonto nr 1968 420-8. Uppge dina kontaktuppgifter såsom adress, telefonnummer och email på talongen så att vi kan uppdatera vårt medlemsregister.

Kontaktperson: Esbjörn Hillberg 031-972148, esbjorn@hillberg.com